

«Шузыштэрэм шузыштылъ»

Игушъхъэлэжьыгъэ дыштээзэрыбл, иофтагъэш – щысэтехыпI

«Урысыем юофшэнымкэ и Лыхъужъ» зыфиорэ щитхъуцээр бэмыштэу хэгъэгумкэ нэбгыри 5-м Москва, Кремлым и Екатерининскэ унэшхо, къащыратыжыгъ. Ахэр Хэгъэгум, лъэпкым апашхъэ гъэхъэгъэшхохэр щызицэх. Мыхэм ахэт Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлькъарым, Къэрэшэе Шэрджэсым янароднэ тхаклоу, Урысые общественнэ организациеу «УФ-м итхаклохэм я Союз» и Адыгэ шъолыр къутамэ иправление итхаматэу, ильэсыве творческэ ыкли общественнэ юофшэгъэшко зиэу Мэшбэшэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор.

(Икъех я 3 – 4 -рэ н. арыт).

Къэгъэльэгъон 15 къэу къыхэхъагъ

УФ-м и Правительствэ и Тхаматэ игуадзэу Антон Силуановын тыгъусасэ зэхищэгъ видеоселектор шыкыкэ тет зэхэсигъом къэралыгъом ишъолырхэм япащэхэр хэлэжьагъэх.

Субъектхэм ялышхъэхэм яюфтагъэ шуагъэу къытырэр зэрагъэунэфирэ ыкли къызэралытэрэ шыкыкэ тет зэхэсигъом и Президентэу Владимир Путиним дыригъэштагъ. А юофыгъор ары зэхэсигъом хэлэжьагъэхэр анах шхъялаэу зытегу- ѹштагъэхэр.

Адыгеим ыцлекэ видеоселектор зэхэсигъом хэлэжьагъэх АР-м и Лыхъужъэу Къумпый Мурат, министрэхэм я Кабиг- нет хэтхэр.

Къэралыгъом и Президент къыдигъэ- кыгъэ унашьом диштэу, шъолырхэм япащэхэм яюфтшэн зэрэзэхашэрэр зэхэфыгъэнымкэ аш фытегъэпсихъэгъэ къэгъэльэгъон 15 къэу агъэфедэ хүшт. Правительственнэ грантхэм яшуагъэкэ анах дэгъою юф зышиэрэ субъектхэр къыхагыщихээ ашыщт, ахъщэ 1эпий- гъу аратыщт. Шъолырхэм япащэхэм шуагъэ къытэу юф зэршшэрэр къызэралытэтгэл эхэлжээтийнээс иклонлаклэу фэхъущыр ильэсэу тызхэтим мэкьюогъум и 1-м

УФ-м и Правительствэ ыштэшт. Аш ехъулэу субъектхэм ялышхъэхэм ежхэми предложениехэр къагъэхазырынхэ фое.

Іеубыгыпэ ашыщт къэгъэльэгъонхэм ашыщих – шъолырхэм хабзэм цыхъэу щифашырэр зынэсирэр, бизнес цыиклум ыкли гурытмын хэщагъэхэм япчагъэ зыфэдизир, гурыт лэжжапкэу юфыгъэхэм къахырэр, тхамыкэу посухэрэм япчагъэ зыфэдизир, цыфхэм ягъашэ зынэсирэр, нэмькхэри.

Шъугу къэдгээжын, лъэпкэ проектхэм ягъэцкэн къыдыхэлтыгъэу шолыр мэхъянэ зиэ проект 48-рэ республикэм щагъэхазырыгъ ыкли щаштагъ. Региональнэ проектихэм яласпортихэр къэралыгъо къэбарлыгъээс системэу «Электроннэ бюджет» зыфиорэм къырагъэхагъэх ыкли джырэблагъэ аштэнхэу щитих. 2019-рэ ильэсымкэ ахэм ягъэцкэн сомэ миллиарди 3,4-рэ пэуагъэханэу агъенафа.

ТХАРКЬОХЬО Адам.

Адыгеир фэхъазыр

Адыгэ Республикэм и Лыхъужъэу Къумпый Мурат Рособрнадзорым ипащэ игуадзэу Аззор Музаевым тыгъусасэ юофшэгъу зэлуклэгъу дырилагъ. Къэралыгъо къэу аттестацием ирэгъэклюкын шъолырыр зэрэфэхъазырим иофыгъо зыщытегушыгъэхэе республикэ зэхэсигъом А. Музаевыр хэлэжьагъ.

АР-м и Лыхъужъэ пэублэ псальэ къышызэ, республикэм анаэ къызэрэтымкэ ыкли гъэсэнгъээм ылъенъикъоклэ щыгэ шьэрэлхэр шуагъэ къытэу зэшохыгъээнхэмкэ шъолырхэм 10-мэ Урысые ашыщ хууным тишилэгъэу тылышт, — къыуагъ Къумпый Мурат. Зэхэсигъом хэлэжьэнэу къызэрэтийэблэгъагъэмкэ Аззор Музаевыр АР-м и Лыхъужъэ фэрэзагъ ыкли лъэнъыкъитум яло зэхэлэу юф зэрэзэдэшээрэм зэфэхъысыжэ дэгъухэр къызэрэкэлъялохэрэр хигъэунэфыгъыгъ.

— ГИА-м изэхэцэнкэ хэукунонгъэу Ѣшыэхэм ядэгъэзэжын эхэгээжээнэу юф зэрэзэдэшээрэм зэфэхъысыжэ дэгъухэр къызэрэкэлъялохэрэр хигъэунэфыгъыгъ.

— АР-м гъэсэнгъээмрэ шлэнгъээрэгэ иминистрэу Къэрэшэ Азораур къызэрэтийэблэгъэмкэ, Адыгеим и Лыхъужъэ ыкли Рособрнадзорым яшъэрилхээгъээс ирэгъэклюкын эхэгээжээнэу тишилэгъэу къэгъэльэгъонуу джырэхэр къэтухумэнхэм таатэшгыгъурым даклоу, гъэсэнгъээм исистемэ джырэхэр къызэрэтийэблэгъэу къызэрэтийэблэгъэу гъэсэнгъээм изыткээ пэрытнгээ зыыгъ къэрэ

(Икъех я 2-рэ н. ит).

Адыгэир фэхъазыр

(Икізүх.)

Зэрагъянэфагъэмкіэ, къи-
хашт ильэсым щегъажаагъеу
гъогу картэм къыдилытэрэ
лъэнкъохэр агъецкіэнхеу
рагъажаагъеши. Мышкіэ Адыгэим
опытэу Іақельтыр нэмыхкі шьол-
пъярхэм ашагъафедэнэу Рос-
обрандзорым егъэннаа.

Непэрэ мафэм ехъулэу зэнкі
къералыгъо ушетынхэм республи-
кер афхъазыр, а кампаниер
жъоныгъуакІэм и 24-м рагъ-

жъэшт. Мы ильэсым я 11-рэ
классыр къэзыухыгъе нэбгыре
мин 1,7-рэ фэдизмэ, я 9-рэ
классым икілээдэжэкіо мини
4,5-м ехъум эшетынхэр аклу-
щих. Ахэр къызакІоллэштхэ
ыкіл экзаменхэр зыщатыштхэ
чыпілээжэр шапхъэхэм адиштэхэу
зэтырагъэпсыхъагъех, ящыкла-
гъэр зекіэ алэкіэль. Мы иофы-
гъохэм язэшохын сомэ миллио-
н 16,4-рэ республикэм щыпэ-
туагъэхъагъ.

Шэпхъэшүхэм адиштэу ыкіл
хэукъоныгъе щымылэу ГИА-р
зэхэцгэйн зэрэфаэр Къумпыл
Мурат джыри зэ къихигъэшыг.
Мыш дэжым пшъэрэиль шхъа-
иэу щытыр еджапІэр къэзыухы-
гъэхэм зэрифэшушаашу экза-
менхэр атынхэр ары.

ТХАРКЬОХЬО
Адам.

Сурэтыр А. Гусевым ты-
рихыгъ.

Тиунагъохэм алъапсэ орэпытэ!

*Унагъом и Дунэе маф
къыдыхэлтыгаагъэу
Адыгэ Республиком со-
циальна хэхъоныгъэхэм-
кІэ ыкІи ИофылэнхыкІэ
и Министерствэ кІэ-
щакІо зыфхъуугъэ ун-
гъо-спорт Иофхъабзэу
«Всей семье на выход-
ной!» зыфиорэр ра-
гъэкІокІыгъ. Сабыиэз
зиІэ унэгъо 18 аш хэ-
лэжъагъ. Район пэпч
унэгъуутІу къикІыгъ.*

Шъугу къэдгъэкіяжын, мы
ильэсым имэллыгъэфгу мазэ
муниципальне образованиехэм

хэшыпкыын едзыгъор зерашы-
кіуагъэр. Аш унэгъо 51-рэ
(нэбгыре 250-рэ фэдиз) хэ-
лэжъагъ. Джаш теклоныгъе къы-
щидэзыхыгъэхэр арых джы
мэфекі мафэм зэхашгэе иоф-
тхъабзэм щызэнкъохуагъэхэр.

Иофхъабзэм имурадыр – унэ-
гъо зэфыщтыкІэхэр гъэпти-
гъэнхэр, къыткІэхъухъэхэрэ
ныбжыкІэхэм унагъом ильхэ
шэн-зэхэтыкІэхэм уасэ афашы-
зэ лъагъэктэнхэр.

Республикэ зэнэкъохум
хэлэжъагъэхэм къагъэлъэхъонхэ
фэяжъэхэр, командэм ыцэ, иде-
виз, итамыгъе ыкіл ушетынэу
къаратыгъэхэм чанэу ахэлэ-
жъэнхэр.

Зэкіми ухазырынгъэ дэгүү
къагъэлъэгъуагъ, ау анахь лъэ-

шэу къахэцхыгъэхэр Колесни-
ковхэу Романрэ Оксанэрэ
яунагуу – апэрэ чыпілэр къы-
дахыгъ. Ахэр Тэххутэмыхкое
районым щыщих. Ятуанэрэ
хъуягъэх Хъаткъо Мухъамедрэ
Нэфсэтрэ яунагуу, Кошхъэблэ
районым къикыгъэх. Ящэнэрэ
чыпілэр афагъэшшошагъ Мые-
къолз районым щыщхэу Раско-
повхэу Максимрэ Эльвиэрэ
яунагуу.

Теклоныгъе къыдээзыхыгъэхэм
нэпэппэль шүхъафтынхэмрэ
дипломхэмрэ аратыгъэх. Хэлэ-
жъэгъе пстэури щытху тхиль-
хэмкіэ, шүхъафтынхэмкіэ агъэ-
гушуагъ.

Иофхъабзэм мэфекі нэшанэр
къыхэшшэу, чөфөу реклокыгъ.
ІШШЫНЭ Сусан.

«АДЫГЭ МАКЬЭМ» ИНЫБДЖЭГҮУ ЛЬАПІЭХЭР!

*ЖъоныгъуакІэм и 16-м щегъэжъагъэу и 26-м нэс фэгъэ-
кІотэныгъэ зиІэ кІэтхэгъу уахътэу «Урысыем и Почтэ» зэ-
хицэрэр кІошт. Мы уахътэм къикІоцІ мэзи 6 кІэтхапкІэр
къеІыхыщт ыкІи мыш фэдэ уасэхэмкІэ лъэпкъ гъэзетым
шъукІэтхэн шъулъэкІыщт:
Индекс П 4326-рэ зиІэу тхъамафэм 5 къыдэкІырэм сомэ
742-рэ чапыч 26-кІэ.*

**Ныбджеагъу лъапІэхэр!
Къызфэжъугъэфед мы уахътэр.
ШъукІатх «АДЫГЭ МАКЬЭМ».**

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ иунашьу

Гээсэнгъэм ылъэныкъохкэ гъэхъагъэу илэхэм ыкіл ильэсыв-
бэ хъульэу гуэтныгъэ фырилэу юф зэришлэрэм апае **Джэндерэ**
Эммэ Хыисэ ылпхъум – гээсэнгъэ зыщарагъэгъотырэ муни-
ципальне бюджет учреждение «Ю. К. НэмитІекъом ыцлэкіэ
щыт гурит еджапІэу N 1-м» егъэджэн-пүнүгъэ юфымкіэ ила-
шэ игуадзэ, урсысыбзэмрэ литературамрэкіэ икілээгъаджэ
рэзэнгъэ тхыль фэгъэшьошгъэнэу.

**Адыгэ Республикем и Лышъхъэу
Къумпыл Мурат**

къ. Мыеекъуапэ,
жъоныгъуакІэм и 20, 2019-рэ ильэс
N 125

Ом изытет

Псыхъохэм Къахэхъошт

*Аужырэ уахътэм къецихыгъэ оцхыхэм апкъ къикІыкІэ
жъоныгъуакІэм и 21-м къыщегъэжъагъуу псыхъоу Лабэ
ыкІи Краснодар краим икыблэ-къохъапІэ ѢыІэ псыхъо
цыкІухэм ису адэтым зыкыиІэтын ылъэкІыщт. Анахъэу
псыр ишкъхэм къадэкІын зыщильэкІыщтхэм ахэхъэх
Апиоронскэ, Лабинскэ, Мостовской районхэр.*

Псыр къиуным ишынагъо зэрэштээ икъэбар ошэ-дэмшишэ
юфхэмкіэ Министерствэ икъутамэу Адыгэ Республикэм щылэм
цыфхэм къальгъээсэы.

Адыгэим игиордометогупчэ макъэ къызэригъэурэмкіэ, мэфэ
благъэхэм республикэм щуюшьопщэшт, чэштэрэ макъэ къещхыщт.
Чыпілэ-чыпілэ ошхышо ошьу хэтэу къащхыщт, шыблэр гъо-
тъошт. Мафэрэ чыпілэ зырызхэм ошх къащхыщт, шыблэр
ашигъошт.

(Тикорр.).

Фытырымрэ НэкІмэзэ сэдакъэхэмрэ

*Адыгэ Республикэмрэ Пшызэ шольырымрэ
ащыпсэурэ быслыымэнхэм я ДиндэлэжъапІэ
къызэритыгъэмкіэ зы нэбгырэм фытырэу
соми 150-м къыщымыкІэу е аш пеіэрэ
пъомылапхъэ ытын фае.*

Нэжъ-үжъхэу, мыхъужын уз зиіхэу, бзыльфыгъэ лъэрь-
мыхъэхэу, сабыир бгъэм езыгъашохэу нэкыр хэзинэхэрэм
пщыныжыкІэу соми 100 атымэ хъунэу ДиндэлэжъапІэм ща-
лъятаагъ.

Бирамыр къэмисызэ фэнэкъо зиіэ быслыымэнхэм фытырыр
аратаан фае. Бирам мэфэшхом ибын-унагъо ышхыштымрэ щы-
гыщтымрэ атефэрэ мылькум ехъу зиіэ быслыымэн пстэуум
фытыр атынэу щыт. Бирам пчэдэжък нэмазшыгъю уахътэм нахь
мыкІасэу, НэкІмазэм иаужырэ мафэ тигъэр зыкъохажъырэ
нэуж, ар атын фае. Мэфекі нэмазшыгъю уахътэр къэсынкіэ
джыри зы мафэ е мэфиту къэнагъэу фытырыр птими хъунэу
шлэныгъэлжъхэм альтытэ.

Нэжъ-үжъхэу, мыхъужын уз зиіхэу, бзыльфыгъэ лъэрь-
мыхъэхэу, сабыир бгъэм езыгъашохэу нэкыр зыыгыын, ыуужки
зыпшыныжыын зымыльэкІыщтхэм мафэу ханэрэ пэпч тельтыва-
тъэу зы нэбгырэм агъашхэмэ е соми 100 атымэ хъущт. Аш фэдэ
сэдакъэр мафэ къеси, НэкІмазэр заухыкы атын фитых. Мэфэ
заулэмэ е НэкІмазэм зэрэштэу атефэрэ гъомылапхъэхэр фэ-
ныкъо зиіэ зы нэбгырэм ратыми хъущт.

*Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Ап-
парат лъэшэу гухэк щыхъо Адыгэ Республикэм и Къэралы-
го Совет – Хасэм и Аппарат и финанс-хъызмэт гъэорышла-
пэ къепхыгъэ къулыкъум щилэжъэрэ Къушхъэ Нуриет
Хъэрзайлэ ылпхъум фэтхъаусыхэ ишхъэгъусэ дунаим
зэрхыхыгъэм фэш.*

«Шу зышIэрэм шу фыщылъ»

Игушъхъэлэжьыгъэ дышъэзэрыбл, и Гофшлагъэшь – щысэтехып!

(Кызыкىلъыкlorэр
апэрэ нэкlyб. ит).

Урсысөм икээлэ шъыхаэү
Москва, мэлыльфэгүм и 29-м
2019-рэ ильэсүм, УФ-м и Пре-
зидентэү Владимир Путиним
щытхур къэзылэжыгъэхэм
наградэр къащыритыжыгъ.
Тарих хуугъээ-шлэгэе гушуа-
гъом имэхьсан Адыгейим имы-
закъоу, Темир Кавказымкээ
кэдгээтхъэу, ежь тхаклом зы-
лудгъэклагь ыкли упчэхэмкээ
зыфэдгъэзагь:

— Исхъакъ, уејсагъа аиц
фэдэ ўштыхъум, цІэ лъа-
гэм? Ар къуатыныр ана-
хъэу сыда зэпхыгъэр ыкIIи
мы зэкIэ сыдэуцитэу зэпы-
фагъа?

— 1991-рэ ильясым ыклем
Джарымы Аслын апэдэдэ «Со-
циалистическе Ioшлаклем и
Лыхъужъ» зыфиорэр къыса-
тынэу Адыгеймкэ сыйкигъельз-
тъогъагь. СССР-м и Аппшэрэ
Совет и Президиум и Комиссие
мы гупшысэр (унашъор) ыштэ-
гъагь. А Президиумым изхэ-
сыгьо Урысыем итхаклохэм я
Союз итхъаматэу щытыгъэ
Сергей Владимирович Михал-
ковыр хэлэжьагь. Сэ ар егъа-
шлем (Литературнэ институтын
Москва сыйцеджэ зэхъум къы-
щегъэжьагьэу, ишхъэгъусэу
Наталья Кончаловскаяри игъу-
сэу) дэгъоу къысфыщтыгъ,
ренэу ишгуагьэ къысэкыгъ,
сикандидатури игуапэу къыды-
ригъэштагь. Ау шышхъэу ма-
зэм, 1991-рэ ильясым хэзье-
гушхоу СССР-щыгъэр зэбги-
рызгъэзыгъэ гузэжьогу-бырыс-
рыр (путчыр) къитэджагь. Аш-
ыпкъ къикэу мы гухэль ехын-
жьагьэри зэпыуг, щылэнгъэ-
ми бэ хэти зэмжагьэу хэ-
хувхагьэр.

2013-рэе ильээсүм мы Йоғым кыяфагъээжкыгы, «Урысийн йоғшыннымкээ и Лыхъуж» зы-филоэр агъэнафи, араты ху-жыгъээ. Джааш кыышегъэжкыга эу мы къэралыгъо щытхъуцлэр нэбгыре 41-м аратыгы, — кье-иуате Исхъакь, — ильэс къес къэралыгъомкээ гъэхъэгъэшхо-хэр зиэ нэбгыри 5-м араты, мы 2019-рэе ильээсүмкээ, а нэ-бгыритфым сэри сахэфагь. Мы Йоғим пылтыгы лышьхъяа ти-Іэгъэ Тхъакууцина Аслын, ау-ар анахъяа ишьыгкээ рихылын, ильэрэе ныкъорэм кыыктоцлкээ зэшёозыхыгъэр, непэрэ мафэхэм Адыгэ Республикаам и Лышьхъяа Күумпиль Мурат ары. Джааш пае «тхъачеңъапсаң» ecalo.

«тхвауағъәпсәү» есіз.

Ар зы. Къысфагъәшъошәнүр къызылхәкъылгъәу ықін зәпхытъэр литературнә-творческе юфшалгъәу сиlәр ары. Поэзиемкә, прозәмкә тхылтыбые къыдәзгъәкъылгъ. Ау анах къыхәзгъәщыме сшоңгъор тарихъ роман-хәмкә (15 фәдиз) адиге лъәпкъым итариҳ чыжъе я Х-рә пләштегъум щегъәжъағъәу къызәращыслотагъэр, лъәпкъым ишән-хабзәхәр, зеклокіләш-шылкәхәр образыбые зәффәшъхафхәу

МэшбэшІЭ Исхъакъ гүшыІЭу мэфэкІым къышишІыгъэр

Лъытэнүгъэ зыфашырэ Президент ыкїи тимэфэкі хэлажьэхэрэр

Сэ ильсэйбэу къэзгъэшлагьэм тихэгъэгу ищылэнгъэ иштихъоу, илыххувж гъэхъагъэхэйкі итакынк зэпыштихуу маклеп сльэгъугъэр. Сиклэгъу-ныбжыкылгъоу пионер-комсомолчийнэ лъэхъаным къыщегъэжьагъэу, джы ныбжьэу сиэ ильс 89-м къазыфагу — ашигъэхъагъэхэм сагъэгушоу, игумэклхэм самыгъэгүспэсфэу къэсхыгъ. Мы палъэм къыклоцзыкілы сугу зы джэнджэш цыклюи, зы кэгъожь-цыхъэмши къихъагъэп. Сыщылагъ ыкі Хэгъэгум цыхъэ пытэ фэсшэу сугу искубытэгъаг: ар зэрэсвир, ежьми сэ сывзериер.

О, Упрезидент шыяпкъ, Владимир Владимирович, упатриот зэкіемыклоја, къэралыгъошом мышьыяжъ Іофшаклој урлы. Сыдэу дэгъуа, О, игъом тифэу, тикъэралыгъо изэхъокыныгъэ уахътэм Президент узэрэхъугъэр. Сэ сиょшь мэхъу, сицыхъи О кыыптель, народри кыыбгот арышь, тихэгъэгу клас пае узэрэзэмыйблэжъыщтыр, тапэкі гъэхъэгъэшхохэм гъогу зэрафы зэлупхъыщтыр сиょшь мэхъу.

Мы къералыгъо тын лъаплэр сэ сизакъо къэсылэжкыгъэп ыкъи сыеп, ар зэкэе урыс ли тературэу, российскэ лъэпкь литературуэ сэ сыйкызыхэкыгъэм, ыкъи, щэч хэммыльэу, сэ си адыгэ-черкес литературэ, Адыгэ Республикаэм зэфэдэу зэдтий.

Тхъяуеѓэпсэү, Хэзгээрүү! Тхъяаѓэпсэү аш и Президент. Псауныгъэ пытэкіэ, гъэхъагъэхэм кіэ, гъемин гъашїкіэ пстэуми сышуфельдо.

хъугъэ-шIагъэхэм
ахэтхэмкээ къизгъээ
льэгъукыныр нэфа
гъэ хэлтэу зэрэс-
фүэкчоочыгъэр ары
— elo тхэклошхом.

Сэри ашт къыкхээз гъаъхомэ сшюонгъу Мэнбашэ Исхъакъе 1949-рэ ильэсм къыщыублагъэу ильэс 70-рэ хъульгээ итвортческэ гупшы сэ зэпьиуу, зэпьичи имылэу зэрэлжээ рэр. Ипоэтическэ сборник пэпчь — бай, ушъагъе, лъешигушылэш — зафэ къуачэлэхэль; ухэтми иусэхэм узджэклэ къыпхагъахьо, шумуфааш.

Поэзием, прозэм къашыуц-
гъэп И. Мэшбашэр, зэдээкын
юофшэгъэшхо ил: урыс лъэп-
кым иллитературэ исаугъэт инэү
«Слово о полку Игореве» зы-
филорэр, А. С. Пушкиним иеу
«Медный всадник» («Гъопльэ
шыу»), «Скупой рыцарь» («Ры-
царь хъарам»), М. Ю. Лермонтовы-
м иусэу «Беллец» («Къе-
рабъ»), Н. А. Некрасовым иеу
«Железная дорога» («Мэшлоку
гъогу»), В. В. Маяковскэм ипоэ-
мэу «Облако в штанах» (адыга-
бзэкі «Гъончэдж зыщыгъ
ошъуапщэр»), С. А. Есениним
ипоэмэу «Анна Снегина» («Ан-
на Снегинар») зэридээкынгъэх,
зы тхыль дэтхэу къыдээкынгъэх.

— Мэфэк! сурэтхэу Крем-
лым щышьутырахыгъэхэр
бэ мэхүүх: иных, дэгүүх,
зэфэишхьяфых. Ахэм нахь
гуфаплъэу уялтын къэс
упч! Эхэр къэуцух, сэри
Исхъакъ хэгъэгү зэхахьэр
ыгу риҳыгъээмэ зэсэгъаш! Э.

— Урысыем сыйдигъоки мыш
фэдэ мэфэкхэр лэшэу дэгъоу
щашых, — elo аш, — тэш пае
зэхашагъэри дэгъугъэ, мэфэк
фабал сарын.

фэбагъ сэргээ.
АР-м и Правительствэ илпүүклю купэу Лышихъэу Къум-пыл Мурат зипэшгээр, Къэрэшээ-Шэргэжсэым и Лышхъэу Р. Темрезовыр ыкли Къэбэртэе-Бэлкъарым и Лышхъэе Іэнатэ зыгьцаклэу К. Klyaklop Москвада мэдэхүү шинийн ЦСРТ-х

Москва мэфэкүүшхом Ѣылагхээ.
— *Джыры сишийнкъэу*
сурэтхэр зээнэсплыхвээх:
мары мы сурэтым нэбгы-
ритфэу ѹытхъур къэзы-
лэжьыгъэр штууцис: мы-
дэрэм — УФ-м и Президент

(Икэвх я 4-рэ н. ит).

«Шу зышІэрэм шу фыщылъ»

Игушъхъэлэжыгъэ дышъэзэрыбл, иIoфшIагъэш – щысэтехыпI

(Икэух).

*и Администрации инацэ
иапэр гуадзэу С. В. Кирин
енкар къышигъуакъи. Дэлхийн
дэлхийн сурт, Урсыем и Президентэу В. В.
Путиним гүйлээ, илэ
къытэгэбагъэу зыгорэ
къиу. Сыда зашыу. Иорэр?*

— Торжественнэр зэтэух
уямын Президентэу В. В. Пути-
нын къысэклонлагь, къэгушыэ
зэхум сятацээр лъэкъуацэм-
ре лужкую зэрэшохууగъэр ары-
штын, къисиуагь: «Я Вас знал

къыдэзгъэкъихэрэм документын лъапсэ я, Шхъаш-
фыжыыр, республикэр ары сыйфышигъэхэр. Ioфым уз-
риптурэр, узэригъашхэрэр, «ла-
жъэрэм лыхж ёшх» алыгъэба, пасэу зэхэсшагь, сэри аш-
дэжым сыкIэлэцIыкIу гъэмэ, сиоф Iахх сиагь. Тихэтэшко
джаде зэхшэм тыкIеу тыхэт зыхыкIе, тянэ къытилощтыгь:
«ренэу шуукъызэмэйпльэкIеу, шуупэкIе нахь шуузэрэлты-
къотэштим шуупиль...», — бэрэ
мы гущыэхэр сиагь къэкъижых.

— *Уиусэн-тхэн зэчий тыв-*

льэгъукIе чъэпхыгъэ, зафекIе тхэн амал зыхэльтим, имурад лъегъэкъуатэ, къыдэхь.

— *Иаиз инзу тхакIом иИэр?*

— Гущыэ зафэу, купкI зиэу, пытэу щитэу, ыгу, ыпсэ атешы-
кыгъэр ары.

— *О уитворчествэ зэрэ-
щитэу – поэзие, прозэр,
кIэлэцIыкIу тхыгъэхэр,
пишсэхэр, поэмэхэр, по-
вестыхэр, романхэр, та-
рихы произведенияхэр, зэ-
дээзIыгъэхэр аицкIе Ѣысэ
иных. Ахэм аицшэу анахь
къахэбгъицэу, о пиши
хууль тхыгъэ-произведе-
ниу ииИэр?*

— Сэ стхыхэрэм зэким зэ-
фэдэу сиагумэки, сиагукаи, сишилтэгъу-гушуагьу ахэсэ-
гушацэх, ахэр сэ къыспкыры-
къигъях, зэки лъэпкыым фэгъэ-
хыгъэх, сэргэ мэхъанэ зиэх. Иэхомбитфым е лъфыгъэхэм
зызакъо къызерахамыхуу, зэрэ-
зэфагъадэхуу, зэряласэхэм
фэдэх.

— *Ioф мыуухыжым цы-
фыр глаажъэ» ил. О къэб-
гъицагъэм уеджасагь, утхагь,
гупшиц ормэ уахэтэу къэ-
охы. Сидигъуа угы Ѣиззуу
зызыгъэпсэфырэр?*

— Сытхэ зыхыкIе ары. Тхээ
зэтагъэр Ioф зиэх ары. Ioфын-
чээр — тхамыкI. Ioфым зиэх
еклоу, зыгу факторэр насыпышу.
Зызгъэблэрэгъихэрэр хеукъох.

— *Тхэм къыпхилтхъэгъэ
зэчийр сидигъуа зызэхэн-
шагъэр?*

— Джы къызэнэсигъэм зэхэ-
шигъагъэп. Чыгу-огу зэнэсым
ыкыб сида Ѣыэр? сиоу, гу-
пшысэм ренэу сиыгь, сильэкэ.

— *Уитворчествэ анахь
шыбгъэлэпIэр жанэр?*

— УсэмкIе езгъэжьагъагь, непи ар сэгъэфедэ, къесон
слээкъигъэри макIэн. Ау прозэм-
кIе къэплон пльэкъицтэр аш-
нахыбэжь, жанр хьюо-пщау,
тури зэфэдэу сэгъэорышэ.

— *TхакIоу уицымытыгъэ-
мэ, сиод сэнхьата зызы-
фэбгъэзэштыгъэр?*

— Цыфхэм сишигъуа язъэ-
кын слээкъицтэр сидрэ лъэнэ-

къокIи Ioф къыхэсхытгь. Шыгкъэ, сэ сытхакоми, сида-
гыу цыфхэм ящыэкIе-псэукIе
нахышиу шыгъэнимкIе гъэз-
гъэу, общественне Ioфир дэз-
гъэцакIеу кIэсэцы.

— *О уициIэнгъэр — ли-
тературэр ары. Аиц ыгу-
чэр цыфыр ары. Аиц ельти-
тыгъэу цыфым уасэ зэ-
рэфэтиIырэр, анахь шэн
дэгъох хэллын фаеу плы-
тэрэр?*

— ГукIэгъу ежь фэдэхэм
афырилэ адеэнэыр, шыпкъэм
готэу Ѣынэныр.

— *Анахь шэн дэйхэр оркIэ
сиод фэдэхэ?*

— Шыгъон-зышхыхажын-
ын, убэн-пцыыныр сферээ-
гүхэрэп, цыфыр зыдимышла-
хуу зыгъэсимиаджээрэх.

— *Цыфым ипсауныгъэкIэ
анахь мэхъанэ зиИэр?*

— Зыфырикъужыныр си-
дигъуу сиыдымкIи, ышээрэм гу-
шуагьо къыфихын, хигъотэ-
ныр, къэкорэ мэфакIе пэпчъ
шукIе Ѣыгъуа пэгъокын.

— *«Цыфым ежь зэри-
шIэжынштим фэдэ хэти
къиришIэштэ» ил, о аиц
деогъашта?*

— Ары. Гумрэ шхъэмэ
зэгурбгъэлошоу уесэн зыкы-
фаэр.

— *Цыфы ипчи зыкыигъо-
тынмкIэ анахь шхъа-
Иэр? (мэхъанэ зиИэр?)*

как поэта, писателя Исхака
Машбаша. Вы автор извест-
ного стихотворения «Самбо»,
посвященного знаменитому за-
чинителю самбо в СССР Хар-
лампиеву».

— Тызэдэгушыээ, — гу-
шыээр лъеgeкъуатэ И. Мэш-
башэм, — Хэгъэгушом икъэ-
ралыгъо тын лъапIэ лъэпкъ
литературэ цыкIу Ѣын
лъэп. О лъэшэу лъэгъупхъэу
о уильэпкъ литератури, Урсы-
ешхом иллитератури къэгъэ-
лъягъох.

— *Ioфим адыгэхэм егъа-
шIэм мэхъанэхо фаши-
щыгъэ, о аиц ииIуагъэ,
yuасэ анахьэу гу зылын-
тагъэр, уигултытэ аицкIэ
къызыуущыгъэр?*

— Анахьэу сянэжь-сятэжь-
хэм бэ Ѣышуагъэу къысэкъыгъэр.
Пчыхъэшхьапэрэ, заом ыпээз,
хъакIэшым хъульфыгъэхэр къы-
щызэрэгъоицтыгъэх, акъыл-
ушыгъэр къахэшэу бэ къаятэ-
щыгъэр. Тяни, аш илэгъухэри
сидигъуу зыфэсакъыгъхэу,
мытхыгъэ хабзэу «адыгагъэм»
тетэу Ѣылагъэх. Сикъуаджэу

Шхъаш-фыжыым дэсхэр зэки-
зы бын унагьом фэдэу зэфэ-
гумэкIэжыкыщтыгъэх, арышь,
нахыгъж лъапIэхэм къытхаль-
хъагъэм сирышы; сиатарих-
лэжъэп, ау сипроизденихээ

— *TхакIом ишишэрэлтэйн
тидэ къыщечжээра, тиэдэ
нэсира?*

— Гупшиц занэм къыще-
жъэшь, цыр зэрэджырэ хъэцкоу,
пытэу уеубыты, ренэу узф-
къудыи, о пшионгъо гупшицэр
къызыгъуакIе, къызыдэкIыкIе,
гупсэфыгъо огъоты. Акъылымрэ
гумрэ зэфырикъууагь, дунэе-

— Ioфир ары. Аш хэти епly,
елэжы, епсыхъэ.

— *Цыфым анахь къыхэз-
гъаIэрэр?*

— ГукIодыгъэгъэ зыфыримы-
къужыр арэу къысщэхуу. Угы
бгээкIоды хъущтэп, уапэкIе
упльэ зэпэтын фае. Неущ нэ-
фыр, мэфакIэр къызэрэлтоштыр
къыдэпплэйтээ, шыкур тешпэ-
кIеу, мэфакIэм уэгъоокын фае.

— *УигушIогъо ин сидау
къытхэцира?*

— Ар бгэбъяракъынэу Ѣытэп.

— *УигомыIу, уимэф
оишупицэ сиодэущтэу зэ-
пичыхэрэ?*

— Сэр-сэрэу сиээушынээз
зээлжохы: «Сида къюхуулга-
гэр, МэшбашIэр?» — сицыпIэ
сецожохы.

— *Дэлхийн зыгъээ
къытхэцира?*

— Тхэнэр сэркIе жым, пысм
афэд, ильэсэбэ хъугъээ сэтхэ,
ситворчестви тэфэрэ уасэ
къыратызэ, кIэсщыгь. Советскэ
Союзым ильхэян уасэ зиэ
наградабэ къысфагъэшьошагь.
Джы ашпээрэ Хэгъэгушо тын
лъапIэр къисатыгь. А зэким
ситхэкIо пшиэрилти нахь къа-
гъэни. Шыкур! Сэри зызэкIе-
сэуѓуаешь, гупшицэ дунаим
сихэсихы. Мы ильэсым уры-
сыбзэки, адыгабзэки «Аджал
гъогь» зыфилорэ романыр къы-
дэкIыгь. Джы езгъэжьагъэу
стхырэр, тарихь романыкIеу
(еплъыкIеу) «Лын чыжъэм
иджэрпэдэжэжь е Хъатмэ афэ-
гээхэгъэ зыгъэшьагъэр ары. Романыр
тиэрэ ыпэкIе хъатмэ яимпе-
рие Ѣылагъэм ехынгълагь; Ѣыт-
хъум паэп сиылатхэрэр, адыгэ-
хэм къяшэкIыгьэ тарихь куур,
лъэпкъым гъогууанэу къаку-
гъэр кIэсцууѓуаешь сшоиць, лэ-
уухжэр ригъозэнхэй.

— *Онсэу, Исхъакъ, уемызэ-
щыжээу гупшицэу блэ-
жысырэмкIэ, тызэрэгъэ-
гъозагъэмкIэ, псауныгъэ
дахэу ииIуу уигухэль Ѣи-
жыагъэхэм уакIэхъанэу,
хэхъоныгъэхэр, гүйгъуа-
дахэу ииIэнэу пфэтэиIо!*

АР-м и Парламент

Пшъэрыль пстэури гъэцэклагъэ хъугъэ

Адыгэ Республикаем блэкыгъэ 2018-рэ ильесымкэ ибюджет гъэцэклагъэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ Парламент едэунхэр тыгъуасэ Правительствэр зычээт Унэм щыкъуагъэх.

Федеральнэ ыкъи республикэ къулыкъухэм, ведомствэхэм, общественэ организациехэм ялтыклохэр, ашпъэрэ ыкъи гурьт профессиональнэ еджаплэхэм ястудентхэр, нэмикхэр аш хэлэжъагъэх. Иофхъабзэр зерищагъя АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэм.

2018-рэ ильес бүджетыр зыфдагъэм, ар гъэцэклагъэ зэрэхъугъэм, анахъеу анаэ зытырагъетыгъэхэм къатегуущыагъя АР-м финанс иофхэмкэ иминистрэ Долэ Долэтбий. УФ-м и Президент ижъоныгъокэ унашъохэм, бүджет ыкъи хэбзэлахь политикхэм къащидэлъягъэхэр, финансхэмкэ Федеральнэ министерствэм зээгэгыныгъэу дашыгъэхэр икъу фэдизэу гъэцэкігъэнхэм анахъеу анаэ зэрэтирагъетыгъэхэр аш

пстэумэ ашэу къыхигъэшыгъ. 2018-рэ ильесим зэхэт бүджетыр хахъохэмкэ сомэ миллиард 23-рэ миллион 547-рэ зэрэхъущтыгъэр. 2017-рэ ильесим егъепшагъэмэ, хахъохэр проценти 110-кэ нахъыбэ хъугъэх. Хъардажхэр пстэумки сомэ миллиард 23-рэ миллион 281-рэ зэрэхъугъэхэр. Хэбзэлахъеу ыкъи мыхэбзэлахъеу къыхэлхъягъэх хъугъэхэр сомэ миллиард 13,5-рэ мэхъу.

Республикэм ежь бүджет хахъоу фэхъурэри миллиард 20-кэ нахъыбэ хъугъэх, пстэумки зэрэхъущтыгъэр сомэ миллиард 19-рэ миллион 985-рэ. Анахъыбэр, ар сомэ миллиарди 4-рэ миллион 920-рэ мэхъу, зыпэуагъэхъягъэр социальнэ политикэм къызыдэлъягъэхэм яньцэкіэн. Гъэсэнгъэхэм епхыгъэ ыкъи мильярди сомэ миллиарди

4-рэ миллион 200-м ехъурэ, псаунгъэм икъэхъумэн сомэ миллиардрэ мин 666-рэ, псуэлэ-коммунальнэ иофхэм сомэ миллиардрэ миллион 490-рэ ашалуагъэхъагъ.

УФ-м и Президент ижъоныгъокэ унашъохэм адиштэу пшъэрыльеу ялагъэхэр зэккэри блэкыгъэ ильесим гъэцэклагъэх хъугъэх, лэжэпкэ анахь ма-кэу республикэм щыгъэнэфагъэр Федеральнэ законым шапхъеу къыгъэуцухэрэм ала-гъэхъагъ, социальнэ лъэныкъом нахъыбэу анаэ зэрэтищтыгъэм къызыдэлъягъэл, УФ-м финансхэмкэ и Министерствэ зээгэгыныгъэу дашыгъэ пстэуми къащидэлъягъэхъэри ашэцэклагъэх.

Нэужым Владимир Нарожнэм иеплъкэхэр къыриотыкъихэз, бюджетым игъэцэкіэнкэ Уры-

отчет об исполнении республиканского бюджета Республики Адыгея за 2018 год

Майкоп,
21 мая 2019 года

съем и субъектхэр пштэхэмэ, Адыгэир я 7-рэ чыпэм зэрэштыр, Къыблэ федеральнэ шьольырым ятлонэрэ чыпэлэр зэрэшибутийрэ къыхигъэшыгъ, бюджетыр икъу фэдизэу гъэцэкігъэнхэм АР-м и Лышъхъэ лъэшэу ынаэ зэрэти три кыгъилгэтихъагъ.

ХҮҮТ Нэфсэт.

Пенсиехэр

Псэкъупсэ щаIуклагъ

УФ-м Пенсиехэмкэ ифонд иотделэу Адыгэкаал щыIэм ипащэу Мигу Адамэ поселку Псэкъупсэ джырэблагъэ щаIагъ, цыфхэр ригъэблэгъагъэх.

Поселком дэсхэр мэлтэлфэгъу мазэм пенсиехэм якъетын, анахъеу социальнэ ахъщэ тедзэхэр, арь зыгъэгумэхэу нахъыбэу къызкэлупчагъэхэр. Законым зэхъокыныгъэу фэхъуягъэхэм адиштэу афыкэлъягъыжыгъэу нахъыбэм пенсиер къаратыгъ. Аш фэшл упчэхэр ялэхэх хъугъэ.

Нахъыпкэ шапхъеу щыIагъэхэмкэ пенсием индексиу фашыгъэри, мазэ къэс къатыре ахъщэ тынри къыдальтигъэхэм социальнэ ахъщэ тедзэхэр къызэралтыгъэхэр, аш фэшл пенсием къызыхахъокэ ахъщэ тедзэм зэрэхэкынтигъэхэр отделым ипащэ къагуригъэягъ.

Джы законым къызэрэшьдэлъягъэхэмкэ, ыпэралшэу социальнэ ахъщэ тедзэмкэ пенсионерыр зэрэгсэн ылъэкъишт ахъщэ анахь маклэу субъектым щагъэнэфагъэм пенсиер нагъэсыш, нэужым индексиа къыздэлъягъэхэм фэдиз хагъахъо.

Мигу Адамэ нэмикл упчэу къаратыгъэхэм джэуалхэр аритыгъыгъэх, Пенсиехэмкэ фондым и Интернет нэхүгэ «унээ кабинет» щыуиIэмэ, пенсиер пфагъенэфэнхэм ыкъи къыгъэлкагъэхъаным пае лъэу тхылтыр нахь тыгъошу зэрэхъущтыри къафиота.

А мафэм пстэумки нэбгыри 9-мэ отделым ипащэ заыкъыфагъэзагъ.

Сомэ мини 10 къашыщт

Ильесэу тызыхэтым ибэдээогъу мазэ и 1-м къыщыублагъэу къэлэцIыклю сэкъатныгъэ зиIэм е къызыхъугъэм къыщыублагъэу апэрэ купым хахъэрэ сэкъатныгъэ зиIэм янэ-ятэхэм е алтыпльхэрэм мазэ къэс къара-тырэ ахъщэ тыныр сомэ мини 10 хъугъэу къафэклюцт.

Ар къызэралтыхэрэм къафыкхэноним пае лъэу тхылть атхын ишвикъайзу щытэп, Пенсиехэмкэ фондым ио-фышхэхэм ежь-ежырэ агъэпсийт.

Шыгу къэдгээкыжын, аш фэдэ ахъщэ тыныр мазэ къэс къызыфаклохэрэр къэлэцIыклю сэкъатныгъэ зиIэм е къызыхъугъэм къыщыублагъэу апэрэ купым хахъэрэ сэкъатныгъэ зиIэм янэ-ятэхэр, ыплунэу зыштагъэр е лъялпъэрэ цыфэу «опекункэ» ахъгъэхэр арь.

Ахъщэр сэкъатныгъэ зиIэм пенсиесу къыфаклорэм дыхэтэу къатыщт. Зыгорэкэ ны-тыхэр е опекунры пенсионерхэмэ, иофшэлпэ чыпэлэ үтхэмэ, үмитхэу, ау иофшланлэ зэrimыIэм пае пособие къыратымэ, зигугуу тшырэ ахъщэ тыныр къыфаклортэ.

Непэ ны-тыхэм е «опекункэ» (попечитель) тхыгъэхэм къафаклорэр сомэ 5500-рэ мэхъу, нэмиклэу алтыпльхэрэм сомэ 1200-рэ къараты. Темыр Чыжъэм ирай-онхэм ыкъи ахэм арагылшхэрэм яклимат зэрэхъильэм къыхэкыл, ашыгсэххэрэм аш фэдэ ахъщэ тыныр коэффициентэу аш щыIэм диштэу къафалытэ.

КъэлэцIыклю сэкъатныгъэ зиIэм е къызыхъугъэм къыщыублагъэу апэрэ купым хахъэрэ сэкъатныгъэ

зиIэм цыфыр ээрэлтилпъэрэ уахьтэр, аш ыпеклэ е ылжкэ иофшаплэ үтүгъэмэ, иофшэлту ильесэу илэхэм ахалтытэ. Зы ильесим баллэу 1,8-рэ фагъэуц.

Янэ-ятэу щымытэу, ыплунэу ымыштэжыгъэу е иопекункэ мыклю, ау лъялпъэрэм къыратырэм къыххэхьтэп, сомэ 1200-у къэнэжыт.

Пенсиехэмкэ фондым ичыпэлэ органэу Адыгэим итхэм мы уахьтэм етупшыгъэу ахъщэ тынхэр къалтыкъыхы. Пстэумки ар къызыфаклю республикэм исир нэхүгэ 1224-рэ мэхъу.

УФ-м Пенсиехэмкэ ифонд и Къутамэу АР-м щыIэм ипресс-къулыкъу.

«ЭкоЦентрэм» къеты

Тыкъэзыуцухъэрэ дунаим шъуфэсакъ

Гъэтхэ мэфэ фабэхэр къызэкэлъякъуагъэх, гъэмафэри къэблагъэх. Адыгэим ипсыхъо йушъохэм, мэзхэм, паркхэм защизыгъэпсэфыхэрэм япчагъэ нахъыбэ мэхъу. Ар дэгъу, ау хэкыри нахъыбэ зэрэхъурэр арь тыгу къеорэр.

Шылпкъэ, зэккэри аштэу зызщагъэ-псэфыгъэ чыпэлэ къылукъижыхэрэп, нахъыбэм къэбзэныгъэ къызэрэзыха-гъафэрэм тицыхэх тель. Ареу щытми, аш зынаэ темитхэм закыфэдгъазэмэ тшоиагъу. Мы зигугуу къэтшыщтхэр агъэцаклэхэмэ, тичыопс нахь къабза зэрэхъущтим ю хэлъэп.

Пстэумэ анахь дэгъур лъэсэу е күшхъяфачьемкэ узнесыцт гъэпсэ-фыпэ чыпэлэ къыххэпхынэр арь. Гу-

щыIэм пае, Мыекъуапэ пштэмэ, ресторанэу «Мэздахэ» дэжъкэ е «Лысая поляна» зыфиорэ чыпэхэр арь зигугуу тшыхэрэр. АР-м и Лышъхъэ иунашъокэ «Мэздахэ» екүре дэктюялпэр зэрэзэтигъэхъажыгъэм зэккэми шъууцхыауз.

Къэгъагъэхэр къишумычынхэу къышуватомэ тшоиагъу. Ахэр экологиев изылахых. Къичигъахэр бэрэ щытмыжыщтэп, къодыщт, къызхэклэгъэ ду-

наим хэтмэ нахъыбэрэ нэм игопэшт.

Пластикым хэшъыкъыгъэ хъакуу-шы-къухэр шъумыгъэфедэнхэу тшьользэу. Чылопсым щызепхъанхэм фытегъэпсиха-гъэхэр тхылтыпэлэм хэшъыкъыгъэхэр джы щытэх. Ахэр нахь йэрыфэгъух, экологи-еми яягъэ рагъэкъырэп.

Зызщагъуцухъэрэпсэфыгъэ чыпэлэ къэжъуцухъэрэпсэфыгъю уахьтэ жъугъэкъоным джары нылэп ишыкъагъэр. Тыкъэзыуцухъэрэ дунаим шъуфэсакъынэу тыкъышъо-дэж!

Къуапэ имээз-парк чыпэлэ зигугуу къэтшыгъэхэм контейнерхэр ашыгъэу-цугъэх. Ахэр, графикэу ыгъэнэфагъэм диштэу, региональнэ операторым ыу-щых.

Гухахъо хэжъуцухъатэу, экологиев шъуягъэ емыкъыгъэу шъуизыгъэпсэ-фыгъю уахьтэ жъугъэкъоным джары нылэп ишыкъагъэр. Тыкъэзыуцухъэрэ дунаим шъуфэсакъынэу тыкъышъо-дэж!

Шыгъо-Шэжь Маф

Аш фэдэ къэрэмыхъужь

Мыекуапэ изыгъэпсэфыпэ парк дэхьапэ къыщырагъажыкы, Шыгъо-Шэжь зэхахьэм хэлажъэхэр къалэм иурам шъяланы Краснооктябрьскем къырыклиагъех. Шыухэр зэкэми апэ итих, адигэ шъуашкэ фэпагъех. Республикаем ибыракь убгъугъэу къэзыхыхэрэ ныбжыкъехэм гур къаалты. Адыгэим и Правительствэ, Парламентым, Мыекуапэ яхбэз къулукъушлехэр, республике общественне движениехэм ялтыклохэр, культурэм иофышлехэр, еджаклохэр, нэмийхэри нэлтэгтум итих. Урысыемрэ Адыгэимрэ ябрыакхэр зыыг ныбжыкъехэм лъепкхэм языкынагъе гэвэйтэгъэним ягупшысэхэр фэорышэх.

Зыкыныгъэмрэ Зээзгыныгъэмрэ ясгаугэйт ылашхъэ щыклюгъэ зэхахьэм Адыгэ Республикаем и Лышхъэу Күмпил Мурат ыцлеки урысыбзэки, адигабзэки къыщыгущылагъ Премьер-министрем игуадзэу Сапый Вячеслав.

Кавказ заоу адигэ лъепкынам

Шыгъо-Шэжь Мафэм фэгъэхыгъэ зэхахьехэу Адыгэ Республикаем тагуасэ щыклюагъехэм лъепкынам итариих щыщ нэклубгъохэр къащаотагъех.

ишигэныгъэ къэгъезапэ фэзышыгъэм хэкюдагъехэр зэрэтиймыгъупшэхэрэ Шыгъо-Шэжь Мафэр ишыхъатэу зэрэштыр, тятэж плашхъэм ыкли къыткэхъухъащхэм апашихъэ пшъерьлэу тилэр а тхъамыкэгъо нэклубгъохэр тщымыгъупшнхэр, аш фэдэ заоу къэмыхузынным тыпылын зэрэфаер Сапый Вячеслав хигъэунэфыкыгъ.

Адыгэим и Парламент и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, республике общественне движение «Адыгэ Хасэм» итхаматэу Лышыщэкъо Рэмэзан зэхахьэм къыщыгущылагъех. Мамыр поэукэр нахь дахэ шыгъэнээр, зэкъошнагъэр пшъэриль шхъаалхэу альтигатъ.

Юфтхъабзэм хэлэжьагъ тхэкю цэрылоу Мэшбэшэ Исхакъ.

Зэххээ-реквиемым гыбзэхэр, лъепкъ шэжымыгъупшэхэрэ юсэхэр щыгъугъэх. Зыгъэпсэфыпэ парк лъапсэм зэхахъэр щыльагъэкотатъ.

Тикъэгъэлъэгъонхэр

Искусствэм ыбзэктээ зэдэгущыгэх

Кавказ заоу я XIX-рэ лэшлэгтум титариих чыгу щыклюагъэм фэгъэхыгъэ къэгъэлъэгъоныр Мыекуапэ къыщызэуахыгъ.

Адыгэ Республикаем культурэмкэ и Министерствэре республикаем исурэт къэгъэлъэгъоныр Шыгъо-Шэжь Мафэм зифагъэхъазырызэ, фондым къыахыгъэ сурэт 60 къызэрэгъэлъагъорэр.

Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Ставрополь краим, Адыгэим ясурэтыш 28-мэ яоффшагъэхэр гъэпсыкэу ялхэмкэ зэфшэхъяа-

фых. Арэу щитми, ахэр искусствэм ыбзэктээ зэдэгущыгэх, зэгурэх. Зэкэми къыхагъэшырэр мамыр поэукэм игъэдэхэн зэрэпильхэр, тарихым инэклубгъохэр цыфхэм нахьышоу ашэн зэрэфаер ары.

Адыгэ Республикаем культурэмкэ и Министерствэ иотдел ипащэу Шэуджэн Бэлэ сурэтышхэм ялэпэлэсэнгъэ осэ ин фишыгъ. Лъепкынам икультурэ къаухумээ, щыгъэнигъэм щыльагъэкотатъ.

Бырсыр Абдулахь исурэтэу къашью «Исламыем» фэгъэхыгъээр гум «къегущыыкы». Республикаем иартист цэрылохуу-

Алышбэрд Адамрэ Нэмийтэкъо Римэрэ «Исламыем» къызэшады. Шуульгэбу къабзэм къипкъырыкыяхээ, щыгъэнигъэм идэхагъэ къыралотыкы.

Кавказ заом лъыхъуягыгъ щызезыхъагъэх тильэпкэгъуухэм афаусыгъэ гыбзэ орэдхэр тарихым зэрэхэмклохэштхэм Б. Шэуджэнээр, А. Бырсырыр къытегущылагъэх.

Республикаем иобщественне движение «Адыгэ Хасэм» игъэцэкъо комитет хэтэу Хъот Юныс лъепкъ шэжымыгъупшэхэрэ юсэхэр щыгъугъэх. Тильэпкэгъуухэр зыкыныгъэ ахэлтэй ячыгу фэбэнэнхэм фэш Зэфэсэу ялагъэм адигэ быракъыр зэрэшштагъэм, шапсыгъэхэм ябрыакъ зыфэдагъэм, аш лъепкынам изыкыныгъэ зэригъэптиштагъэм, 1864-рэ ильэсэм заор зэраухыгъэм М. Къудаэр къызытегущыгъэм, тарихъ сурэтхэр ыгъэ-

иеплъыкэхэр къыриолагъэх.

Сурэтышхэу А. Къуанэм, З. Гыукээм, А. Бырсырым, Ю. Киринченкэм, Къат Теуцожь, Пэтыуашэ Феликс, А. Манакъян, нэмийхэри яоффшагъэхэр непэр щылакъэм зэрэдитштэхэ-

рэм еджаклохэм анаэ тырадзагъ.

Сурэтым итхэр: **Бырсыр Абдулахь, Шэуджэн Бэлэ, Хъот Юныс къэгъэлъэгъоным икынзэуухын фэгъэхыгъэ зэхахьэм хэлажьэх.**

Тарихым ильэуж тырэктээ

Республикаем и Лъепкъ музей Кавказ заом ехыилэгъэ къэгъэлъэгъонхэрэ къыщызэуахыгъ.

Музей тарихымкэ иотдел иофышэу Къудай Марыет зэгэшэнхэр ышыхъээ, 1763 – 1864-рэ ильэсхэм Кавказ заоу щылагъэм лүпкэу къытегущылагъ. Урысыем ипачыхъэхэм, генералэу Алексей Ермоловым, фэшхъафхэм заом зэрэклагъэстыхыгъэм, шапсыгъэхэм, Адыгэим инэмийк шъолтырхэм заом тхъамыклагъоу къафихыгъэм М. Къудаэр къызытегущыгъэм, тарихъ сурэтхэр ыгъэ-

федагъэх. Адыгэ зэолхэм ялэшэ-шъуашхэм якъэбархэр едээгүйхэхэм ашогъэшэгъоныгъэх. Тильэпкэгъуухэр зыкыныгъэ ахэлтэй ячыгу фэбэнэнхэм фэш Зэфэсэу ялагъэм адигэ быракъыр зэрэшштагъэм, шапсыгъэхэм ябрыакъ зыфэдагъэм, аш лъепкынам изыкыныгъэ зэригъэптиштагъэм, 1864-рэ ильэсэм заор зэраухыгъэм М. Къудаэр музей къэклубгъэхэм къафилогатъ.

Тыркуем, Сирием къарыкыгъэхэ тильэпкэгъуухэрэ къэгъэлъэгъоным икынзэуухын хэлэжьэх. Кавказ заом ильэхъан тичыгу ращыгъагъэхэ пкыгъохэр, лъепкъ иэмэ-псымэхэр, сурэтхэр, лашэхэр тиреспублике къызэрощэжыгъэхэм, фэшхъаф къэбархэм къэгъэлъэгъоным изэхэшаклохэм уашагъэуазэ.

Сурэтым итхэр: **Къудай Марыет къэгъэлъэгъоным къытегущыгъ.**

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбай.

